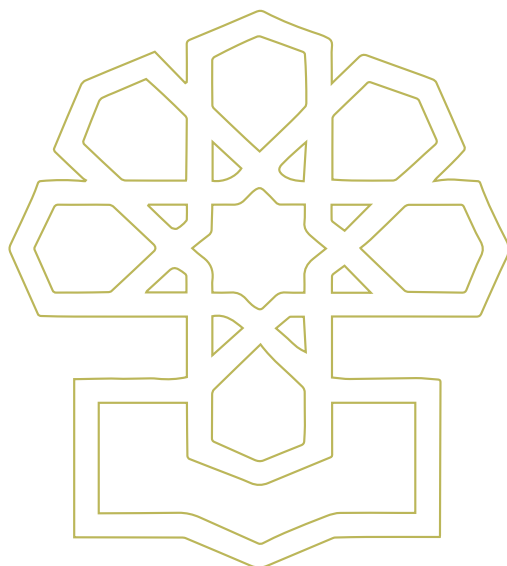

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

گزارش عملکرد بودجه وزارت آموزش و پرورش تا پایان آبان ماه ۱۴۰۲

محمدصادق عبداللهی

چکیده

بررسی عملکرد بودجه از جمله مقدمات بودجه‌ریزی برای سال آتی است. این بررسی نشان می‌دهد برخی از تبصره‌هایی که بعضاً به سختی نیز تصویب می‌شود، فاقد عملکرد هستند و برخی از ردیف‌های بودجه‌ای نیز کمترین میزان تخصیص را دارند. تا پایان آبان ماه از کل اعتبارات هزینه‌ای عمومی وزارت آموزش و پرورش که ۱۹۶ هزار میلیارد تومان می‌باشد، ۶۷/۵ درصد یعنی معادل ۱۳۱ هزار میلیارد تومان تخصیص یافته که از این مبلغ ۹۰/۱۱ درصد صرف پرداخت حقوق و دستمزد شده است. از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور (۷/۸ هزار میلیارد تومان) نیز که عمده و مهم‌ترین بخش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت آموزش و پرورش را تشکیل می‌دهد، تا پایان آبان ماه تنها ۲۵ درصد معادل ۱/۹ هزار میلیارد تومان تخصیص داده شده است. این وضعیت گویای آن است که تقریباً هر آنچه که بودجه به وزارت آموزش و پرورش تخصیص داده شده، صرف پرداخت حقوق و دستمزد شده و عملاً به پروژه‌های تحولی یا ساخت و ساز مدارس بودجه‌ای که حلال مشکلات باشد، اختصاص نیافته است، البته باید بدین نکته نیز اشاره داشت که یکی از دلایلی که موجب کمبود بودجه می‌شود، عدم برآورد دقیق همه هزینه‌ها و مصارف از سوی آموزش و پرورش و نبود آمارها و سنجش‌های دقیق و شفاف است. در خصوص تبصره‌های بودجه‌ای مرتبط با آموزش و پرورش نیز در برخی موارد به دلیل مشکلات فرایند اجرا یا قدرت پایین آموزش و پرورش در چانه‌زنی نسبت به سایر حوزه‌ها، تخصیص تام و کاملی دیده نمی‌شود.

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ
گروه آموزش و پرورش و
فنی و حرفه‌ای

شماره مسلسل:

۲۷۰۱۹۵۶۳

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۰/۲۶

۱. مقدمه

ریشه بسیاری از کمبودها و ناکارآمدی‌ها در نظام آموزش و پرورش را باید در بودجه این وزارتخانه جستجو کرد. آنجا که با وجود برنامه‌ریزی‌های دقیق به دلیل عدم تخصیص بودجه، کاری پیش نمی‌رود و صرفاً با بودجه‌های اندک، وظایف روزانه انجام شده و حقوق و دستمزد ماهیانه کارمندان پرداخت می‌شود و عملاً ایجاد تحول در چنین وضعیتی ناممکن است. در گزارش حاضر به منظور شناخت وضعیت برنامه‌های اجرایی وزارتخانه از حیث منابع مالی و همچنین ارائه تصویری از وضعیت مالی این وزارتخانه به بررسی عملکرد بودجه در هشت ماهه نخست سال پرداخته شده است. این گزارش همچنان به تنظیم بودجه سال ۱۴۰۳ برای فهم عملکرد احکام و میزان عملیاتی ردیف‌های درآمدی و هزینه‌های کمک خواهد کرد.

۲. پیشینه‌تقنینی

مرکز پژوهش‌های مجلس تاکنون در خصوص بودجه سال ۱۴۰۲ گزارش‌های ذیل را منتشر کرده است:
- بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۰): تحلیلی بر اعتبارات وزارت آموزش و پرورش (شماره مسلسل ۱۸۷۴۸). [۱]
- بررسی اعتبارات وزارت آموزش و پرورش در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (شماره مسلسل ۱۹۱۹۹). [۲]

۳. تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه آموزش و پرورش

عملکرد تبصره‌های مربوط به وزارت آموزش و پرورش در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ [۳] و عملکرد آنها در جدول ذیل گزارش شده است. همان‌طور که مشهود است یکی از اصلی‌ترین مشکلات تبصره‌ها، فقدان امکان سنجش عملکرد آنها از سوی وزارتخانه آموزش و پرورش است. در واقع دستگاه‌های دارای تکلیف، در صورت هزینه‌کرد نیز رأساً اقدام به هزینه‌کرد در حوزه آموزش و پرورش می‌کنند و گزارش شفافیه به وزارت آموزش و پرورش ارائه نمی‌شود، که موجب عدم تمرکز بودجه است. در مواردی نیز که اعتباری برای آموزش و پرورش در کنار حوزه‌های دیگر تعریف شده است، به دلیل عدم اولویت آموزش و پرورش و همچنین فقدان قدرت چانه‌زنی در رقابت با سایر حوزه‌ها، سهم اندکی به آموزش و پرورش تعلق می‌گیرد.

جدول ۱. تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۲

تبصره / بند / جز	متن تبصره	عملکرد	توضیحات
تبصره (۱۱) بند (ک) جزء (۳)	سهم پنج درصدی وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور برای نوسازی مدارس و فضاهای آموزشی و فرهنگی وزارت آموزش و پرورش و همچنین پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) از قیر رایگان.	فاقد عملکرد	عملکرد این ماده تا پایان آبان‌ماه، صفر بوده و علت آن اختلافات بین دستگاهی و مشکلاتی بوده که در چرخه تخصیص قیر و ماده اولیه آن وجود داشته است. ^۱
تبصره (۶) بند (ف)	سهم ۴۰ درصدی آموزش و پرورش از بیست و هفت صدم درصد (۲۷٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده برای توسعه ورزش مدارس.	۴۷۰ میلیارد تومان	از ۲/۶ همت مصوبه قانون بودجه ۱۸/۰۷ درصد محقق شده است که از این میزان ۳۰۰ میلیارد تومان هزینه‌ای و ۱۷۰ میلیارد تومان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بوده است.
تبصره (۶) بند (ث) جزء ۲	تکلیف وزارت نفت (از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط) به گازرسانی تا درب مدارس و مساجد روستایی از محل سهم چهارده و نیم درصد (۱۴/۵٪) شرکت مذکور تا میزان چهل هزار میلیارد (۴۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال.	فاقد عملکرد شفاف	از آنجاکه گازرسانی تنها تا درب مدارس است، وزارت آموزش و پرورش عملاً اطلاعات جامع‌ای از عملکرد این ماده در دست ندارد.
تبصره (۶) بند (الف) جزء (۵)	تکلیف وزارتخانه‌های نفت و نیرو به تخفیف حق انشعاب، توسعه شبکه، حق وصل شمارشگر (کنتور) آب، برق، گاز و فاضلاب و افزایش جریان الکتریکی (آمپراژ) تا پنجاه درصد (۵۰٪) به مدارس و خوابگاه‌های متاهلی که حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) آن توسط خیرین ساخته می‌شود.	اعمال شده	با وجود اعمال این تخفیف، اما مسئله آن است که تخفیف ۵۰ درصدی نیز موجب حل مشکلات این حوزه نخواهد شد و همچنین به دلیل هزینه‌های بالای انشعابات بسیاری از مدارس تکمیل شده، تحویل نشده‌اند. بنابراین باید مدارس خیرساز دارای معافیت کامل انشعابات باشند؛ تخفیف ۵۰ درصدی بدین معناست که هم هزینه‌ای بر دولت بار می‌شود و هم مسئله حل نمی‌شود.

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به: گزارش «ظواهر نظر کارشناسی درباره: طرح اصلاح بند «ک» قانون بودجه ۱۴۰۲ با موضوع اختصاص قیر رایگان به پروژه‌های عمرانی» منتشره در مرکز پژوهش‌های مجلس با شماره مسلسل ۱۹۰۳۲. [۴]

تبصره / بند / جز	متن تبصره	عملکرد	توضیحات
تبصره (۹) بند (ع)	تکلیف به شوراهای برنامه‌ریزی استان برای هزینه‌کرد حداقل پنج درصد (۵٪) از اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استانی به منظور توسعه زیرساخت‌های گردشگری، مرمت بافت تاریخی، حوزه‌ها و مصیبه‌های نیمه‌تمام، اردوگاه‌های کشوری و استانی آموزش و پرورش، مساجد نیمه‌تمام استان و اجرای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت.	فاقد عملکرد احصا	در بسیاری از استان‌ها به دلیل کمبود اعتبارات و همچنین عدم آگاهی استانداران از این ماده، عملاً این ماده یا فاقد عملکرد است یا عملکرد آن قابل احصا نمی‌باشد و گزارش دقیقی از آن موجود نیست.

در خصوص سهم ۴۰ درصدی آموزش و پرورش از ۲۷٪ در صد از کل نه درصد مالیات بر ارزش افزوده، به دلیل غیر شفاف بودن کل میزان مالیات بر ارزش افزوده، محاسبه سهم آموزش و پرورش و در نتیجه راستی‌آزمایی میزان تخصیص داده شده، ممکن نیست.

۴. کل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش

جمع کل اعتبارات آموزش و پرورش در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ بدون احتساب ردیف‌های متفرقه ۲۰۹ هزار میلیارد تومان و با احتساب ردیف‌های متفرقه ۲۳۸ هزار میلیارد تومان بوده که تفکیک هزینه‌ای و تملک‌دارایی‌های آن در جدول ذیل آمده است.

جدول ۲. کلیه اعتبارات وزارت آموزش و پرورش در قانون بودجه سال ۱۴۰۲

عنوان	هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع کل
اعتبارات آموزش و پرورش (جدول ۷)	۱,۹۹۷,۵۹۷,۶۴۲	۹۴,۷۸۱,۴۰۵	۲,۰۹۲,۳۷۹,۰۴۷
اعتبارات ردیف‌های متفرقه اعمال نشده (جدول ۹)	۲۵۱,۶۰۰,۰۰۰	۳۹,۶۰۱,۰۰۰	۲۹۱,۲۰۱,۰۰۰
اعتبارات آموزش و پرورش با احتساب ردیف‌های متفرقه	۲,۲۴۹,۱۹۷,۶۴۲	۱۳۴,۳۸۲,۴۰۵	۲,۳۸۳,۵۸۰,۰۴۷

همان‌طور که مشهود است عمده اعتبارات وزارت آموزش و پرورش در جدول ۷ قانون بودجه آمده است و براساس جدول ۷ قانون بودجه نیز بخش اصلی این اعتبارات مربوط به اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها می‌باشد و سهم اصلی اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای در ردیف‌های سازمان‌نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس نهفته است. از این‌رو در گزارش حاضر ابتدا به بررسی بودجه هزینه‌ای دستگاه‌ها، می‌پردازیم و سپس در بخش عملکرد اعتبارات سازمان‌نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس، اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای را بررسی می‌کنیم. ردیف‌های بودجه متفرقه^۱ نیز از آنجاکه عمدتاً مربوط به سازمان‌نوسازی است، در همین بخش بررسی می‌شود. همچنین در تمامی محاسبه‌ها تنها به اعتبارات هزینه‌ای عمومی ورود و از درآمدهای اختصاصی دستگاه‌ها که جمعاً ۳۲,۸۲۷,۸۸۰ میلیون ریال (۳/۲ هزار میلیارد تومان) بوده است، چشم‌پوشی کرده‌ایم تا دقیقاً سهم هر دستگاه از بودجه عمومی و عملکرد آن مشخص شود.

۵. عملکرد کل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش

جمع اعتبارات هزینه‌ای عمومی وزارت آموزش و پرورش (بدون در نظر گرفتن درآمدهای اختصاصی) در جدول ۷ قانون بودجه ۱,۹۶۴,۷۶۹,۷۶۲ میلیون ریال (معادل تقریبی ۱۹۶ هزار میلیارد تومان) بود که با کسر کسورات قانونی ۱,۹۴۲,۴۱۳,۲۷۰ میلیون ریال (معادل تقریبی ۱۹۴ هزار میلیارد تومان) به این وزارتخانه ابلاغ شد. جزئیات تخصیص این اعتبارات در جدول ذیل قابل مشاهده است.

۱. پاداش پایان خدمت بازنشستگان در ردیف‌های متفرقه درج شده است که مطابق رویه سال‌های گذشته تا انتهای سال حدود ۸۰ درصد از اعتبار در نظر گرفته شده به پاداش فرهنگیان اختصاص می‌یابد، اما از آنجاکه ابهام‌هایی در خصوص این ردیف و تخصیص آن به فرهنگیان وجود دارد، در این گزارش محل بحث قرار نگرفته است.

جدول ۳. وضعیت کل اعتبارات هزینه‌ای عمومی وزارت آموزش و پرورش مندرج در جدول ۷ قانون بودجه (میلیون ریال)

شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به مآخذ هشت‌دوازدهم	حقوق کارکنان و بازنشستگان	پرداخت‌های مشابه حقوق و اجتناب‌ناپذیر	ضروری حساس	جمع تخصیص	درصد از ابلاغ
جمع کل	۱,۹۶۴,۷۶۹,۷۶۲	۱,۹۴۲,۴۱۳,۲۷۰	۱,۲۹۴,۹۴۲,۱۸۲	۱,۱۸۱,۲۰۳,۵۶۹	۱۱۱,۲۲۵,۴۵۳	۱۸,۳۹۸,۰۰۰	۱,۳۱۰,۸۲۷,۰۲۲	۶۷/۵

اعتبارات تخصیص یافته تا پایان ماه هشتم ۶۷/۵ درصد کل اعتبارات آموزش و پرورش، معادل تقریبی ۱۳۱ هزار میلیارد تومان بوده که این عدد بیش از انتظار تحقق در هشت‌ماه است. قابل توجه آنجاست که از این مبلغ ۱۱۸ هزار میلیارد تومان (۱۱,۹۰ درصد) صرف پرداخت حقوق کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی و بازنشستگان شده است.

۶. اعتبارات ستاد وزارت آموزش و پرورش

در سال جاری اعتبارات ردیف ۱۲۷۵۰۰ علاوه بر آنکه اعتبارات مربوط به ستاد وزارت آموزش و پرورش را در بردارد، شامل اعتبارات مدارس خارج از کشور و همچنین اعتبارات حوزه تربیت بدنی و سلامت نیز است. مجموع اعتبارات هزینه‌ای این ردیف در جدول ذیل قابل مشاهده است:

جدول ۴. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای ردیف‌های برنامه‌ای وزارت آموزش و پرورش (میلیون ریال)

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به مآخذ هشت‌دوازدهم	جمع تخصیص	درصد از ابلاغیه	کسری/افزایش از مآخذ هشت‌دوازدهم
۱۲۷۵۰۰ - وزارت آموزش و پرورش	۳۲۰,۶۸۰,۰۰۰	۳۱۰,۶۹۹,۶۰۰	۲۱۱,۱۳۳,۰۶۷	۱۳۰,۱۴۵,۹۶۰	۴۱/۵	-۷,۹۸۷,۱۰۷

بودجه هزینه‌ای مصوب برای ستاد در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ به میزان ۳/۲۶ هزار میلیارد تومان بوده که پس از کسر کسورات قانونی مبلغ ابلاغی به وزارت آموزش و پرورش ۳/۱۶ هزار میلیارد تومان است. تا انتهای آبان‌ماه انتظار آن بوده که ۲/۱۱ همت از بودجه تخصیص یابد، اما در عمل تنها ۱/۳ همت یعنی معادل ۴۱/۵ درصد از کل ابلاغیه بودجه، تخصیص یافته است.

۷. اعتبارات زیرمجموعه‌های ستادی و برنامه‌ای وزارت آموزش و پرورش

وضعیت تخصیص بودجه‌های هزینه‌ای مربوط به ردیف‌های برنامه‌ای وزارت آموزش و پرورش تا پایان آبان‌ماه در جدول ذیل آمده است:

جدول ۵. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای ردیف‌های برنامه‌ای وزارت آموزش و پرورش (میلیون ریال)

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به مآخذ هشت‌دوازدهم	جمع تخصیص	درصد از ابلاغیه	کسری/افزایش از مآخذ هشت‌دوازدهم
۱۲۷۵۰۹ - کمک به تأمین سرانه دانش‌آموزی و طرح جامع حمایت و ارتقای پوشش تحصیلی مناطق محروم.	۴۹,۶۱۸,۸۲۷	۴۸,۰۱۳,۰۲۶	۳۲,۰۸۶,۸۴۱	۱۱,۵۹۳,۰۹۵	۲۴/۱	-۲۰,۴۹۳,۷۴۶
۱۲۷۵۹۳ - خرید خدمات آموزشی عمومی و برون‌سپاری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش.	۱۳,۸۳۶,۰۰۰	۱۳,۴۲۰,۹۲۰	۸,۹۴۷,۲۸۰	۹,۳۱۶,۲۸۴	۶۹/۴	۳۶۹,۰۰۴
۱۲۷۵۲۰ - فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی دانش‌آموزان.	۹,۳۱۹,۰۰۰	۹,۰۳۹,۴۳۰	۶,۰۲۶,۲۸۷	۴,۴۸۰,۰۰۰	۴۹/۶	-۱,۵۴۶,۲۸۷
۱۲۷۵۴۱ - کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان پس از تصویب اساسنامه.	۶۰۰,۰۰۰	۵۷۰,۰۰۰	۳۸۰,۰۰۰	۰	۰	-۳۸۰,۰۰۰
۱۲۷۵۹۴ - اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.	۹,۳۶۵,۰۰۰	۹,۰۸۴,۰۵۰	۶,۰۵۶,۰۳۳	۲,۹۸۰,۰۰۰	۳۲/۸	-۳,۰۷۶,۰۳۳

مطابق اطلاعات آمده تا پایان آبان ماه سال جاری ۲۹۸ میلیارد تومان برای اجرای سند تحول بنیادین وزارت آموزش و پرورش و ۴۴۸ میلیارد تومان برای فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی اختصاص داده شده است. قابل توجه آن است که بودجه اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش با بودجه فعالیت‌های پرورشی و امور تربیتی دانش آموزان یکسان می‌باشد. ردیف کمک به صندوق ذخیره فرهنگیان که در واقع پرداخت سهم دولت به این صندوق می‌باشد نیز فاقد عملکرد است. دلیل صفر بودن این ردیف آن است که پس از تصویب بند «ک» تبصره «۱۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ که در آن وزارت آموزش و پرورش مکلف شد اساسنامه صندوق را اصلاح و به تصویب مجلس برساند، پرداخت اعتبارات این ردیف نیز منوط به تصویب اساسنامه شد که با توجه به عدم تقدیم اصلاحیه اساسنامه به مجلس شورای اسلامی، اعتباری نیز به این ردیف تخصیص نمی‌یابد.

۸. اعتبارات سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه وزارت آموزش و پرورش

اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت آموزش و پرورش در جدول ۵ گزارش شده است. مبلغ تخصیص داده شده به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و سازمان آموزش و پرورش استثنایی بیش از پیش‌بینی هشت دوازدهم است. کمترین میزان تخصیص نیز به سازمان مدارس غیردولتی و مرکز توسعه مشارکت‌های مردمی (۲۵ درصد از کل ابلاغیه بودجه) و سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور (۲۲ درصد از کل ابلاغیه بودجه) است.

جدول ۶. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای سازمان‌ها و دستگاه‌های تابعه وزارت آموزش و پرورش (میلیون ریال)

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به ماخذ هشت دوازدهم	جمع تخصیص	درصد از ابلاغیه	کسری/ افزایش از ماخذ هشت دوازدهم
۱۲۷۵۰۹ - دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش	۱۴۵,۰۰۰	۱۴۰,۶۵۰	۹۳,۷۶۷	۹۱,۷۸۶	۶۵/۳	-۱,۹۸۱
۱۲۷۵۰۴ - سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی	۱۵,۶۸۶,۰۰۰	۱۵,۲۱۵,۴۲۰	۱۰,۱۴۳,۶۱۳	۱۲,۸۵۱,۲۱۷	۶۹/۴	۲,۷۰۷,۶۰۴
۱۲۷۵۱۲ - سازمان مدارس غیردولتی و مرکز توسعه مشارکت‌های مردمی	۹۹۶,۰۰۰	۹۶۶,۱۲۰	۶۴۴,۰۸۰	۲۴۱,۷۲۳	۲۵/۰	-۴۰۲,۳۵۷
۱۲۷۵۱۷ - سازمان ملی پرورش استعدادها درخشان	۱,۰۴۲,۰۰۰	۱,۰۱۰,۷۴۰	۶۷۳,۸۲۷	۶۶۱,۱۳۶	۶۵/۴	-۱۲,۶۹۱
۱۲۷۵۹۷ - سازمان ملی تعلیم و تربیت کودک	۱,۶۳۹,۰۰۰	۱,۵۸۹,۸۳۰	۱,۰۵۹,۸۸۷	۵۲۹,۴۵۵	۳۳/۳	-۵۳۰,۴۳۲
۱۲۷۶۰۰ - سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۱,۸۸۲,۰۰۰	۱,۸۲۵,۵۴۰	۱,۲۱۷,۰۲۷	۴۰۳,۸۷۱	۲۲/۱	-۸۱۳,۱۵۶
۱۲۷۸۰۰ - سازمان آموزش و پرورش استثنایی	۲,۷۱۶,۰۰۰	۲,۶۳۴,۵۲۰	۱,۷۵۶,۳۴۷	۱,۷۶۰,۰۳۸	۶۶/۸	۳,۶۹۱
۱۲۸۰۰۰ - سازمان نهضت سوادآموزی	۳,۱۸۵,۱۳۳	۳,۰۸۹,۵۸۰	۲,۰۵۹,۷۲۰	۱,۹۰۸,۱۷۳	۶۱/۸	-۱۵۱,۵۴۷
۲۸۴۰۰۰ - شرکت سهامی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	۶,۸۴۱,۸۰۰	۶,۶۳۶,۵۴۶	۴,۴۲۴,۳۶۴	۳,۷۳۹,۴۰۰	۵۶/۳	-۶۸۴,۹۶۴

۹. اعتبارات دانشگاه‌های تربیت معلم

اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به دانشگاه شهید رجایی و دانشگاه فرهنگیان در جدول ۶ قابل رؤیت است. حدود ۶۶ درصد از کل ابلاغیه بودجه برای هر دو دانشگاه محقق شده است. این میزان برای دانشگاه شهید رجایی ۱۳۹ میلیارد تومان و برای دانشگاه فرهنگیان ۸۱۸ میلیارد تومان است.

جدول ۷. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای دانشگاه‌های تربیت معلم (میلیون ریال)

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه عمومی	ابلاغیه بودجه عمومی	تخصیص به ماخذ هشت دوازدهم	جمع تخصیص	درصد از ابلاغیه	کسری/ افزایش از ماخذ هشت دوازدهم
۱۲۷۵۴۲ - دانشگاه شهید رجایی	۲,۱۶۳,۰۰۱	۲,۰۹۸,۱۱۱	۱,۳۹۸,۷۴۱	۱,۳۹۷,۳۷۷	۶۶/۶	-۱,۳۶۴
۱۲۷۷۵۰ - دانشگاه فرهنگیان	۱۲,۸۲۵,۰۰۱	۱۲,۴۴۰,۲۵۱	۸,۲۹۳,۵۰۱	۸,۱۸۴,۳۲۵	۶۵/۸	-۱۰۹,۱۷۶

قابل توجه آن است که عمده بودجه دانشگاه فرهنگیان درآمدهای اختصاصی این دانشگاه به میزان ۲/۷۴ هزار میلیارد تومان است. در حالی که عمده بودجه دانشگاه شهید رجایی از محل بودجه عمومی بوده و تنها ۴۳ میلیارد تومان از بودجه هزینه‌ای این دانشگاه در آمد اختصاصی می‌باشد که البته در جدول فوق منظور نشده است.

۱۰. اعتبارات ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها

بودجه هزینه‌ای تخصیصی به ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها تا پایان آبان ماه سال جاری ۱۲۳ هزار میلیارد تومان بوده است. از این میزان ۱۱۶ هزار میلیارد تومان (۹۴/۴ درصد) صرف پرداخت حقوق کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی و بازنشستگان می‌شود.

جدول ۸. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به مآخذ هشت دوازدهم	حقوق کارکنان و بازنشستگان	جمع تخصیص	درصد
۱۲۷۵۰۳ - وزارت آموزش و پرورش - ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها	۱,۸۰۰,۸۳۰,۰۰۰	۱,۷۸۲,۸۲۱,۷۰۰	۱,۱۸۸,۵۴۷,۸۰۰	۱,۱۶۸,۳۱۹,۰۹۹	۱,۲۳۷,۵۴۳,۱۸۲	۶۹/۴

همان طور که گزارش شده است بودجه تخصیص یافته به ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها در هشت ماه ۴/۸۹ هزار میلیارد تومان بیش از مآخذ هشت دوازدهم است که این وضعیت می‌تواند به کسری بودجه در انتهای سال بینجامد. جزئیات درآمدهای اختصاصی ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها نیز که در ۷ ماهه سال ۱۴۰۲ مجموعاً ۲/۷ هزار میلیارد تومان بوده در جدول ۹ مرور شده است:

جدول ۹. درآمدهای اختصاصی ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها

کد و شرح درآمد	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲ (۷ ماهه)
۱۳۰۳۰۱ - درآمد حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی	۱,۸۶۸,۵۰۱,۸۰۲	۳,۲۵۷,۲۴۴,۰۶۸	۳,۰۴۵,۸۹۷,۹۵۳
۱۴۰۱۰۴ - درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۳,۲۱۴,۰۲۵,۷۸۳	۵,۰۸۲,۵۰۰,۵۷۹	۴,۱۱۸,۲۹۱,۹۲۱
۱۴۰۱۱۷ - درآمد حاصل از هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای	۶۱۷,۳۶۸,۵۲۶	۱,۱۴۶,۲۳۶,۵۴۱	۹۹۱,۶۲۶,۸۸۱
۱۴۰۱۱۸ - درآمد حاصل از عوارض شهرداری	۲,۴۰۰,۸۱۲,۳۸۰	۴,۱۳۷,۸۲۶,۵۷۳	۳,۹۷۰,۲۹۲,۷۱۰
۱۴۰۱۴۵ - درآمد حاصل از مراکز آموزشی - رفاهی	۲,۹۲۲,۹۴۵,۶۴۹	۸,۵۷۶,۹۰۰,۶۶۵	۸,۰۸۰,۰۶۵,۵۶۲
۱۴۰۱۵۹ - درآمد خدمات آموزشی و فرهنگی	۱,۷۱۱,۴۳۱,۶۹۱	۳,۸۹۴,۴۰۴,۴۵۵	۴,۲۴۱,۱۴۶,۹۱۸
۱۶۰۱۰۱ - درآمدهای متفرقه	۷۸۸,۲۹۵,۹۷۶	۲,۲۱۲,۹۸۷,۱۴۰	۳,۰۰۶,۶۵۰,۷۵۳
۲۱۰۲۰۳ - منابع حاصل از فروش ماشین‌آلات و تجهیزات دستگاه‌های دولتی	۳۶۰,۹۷۳,۶۳۳	۶۱۸,۰۴۰,۰۵۰	۴۴۴,۰۱۲,۳۰۰
جمع کل	۱۳,۸۸۴,۳۵۵,۴۴۰	۲۸,۹۲۶,۱۴۰,۰۷۱	۲۷,۸۹۷,۹۸۴,۹۹۸

همان طور که مشاهده می‌شود آموزش و پرورش در ۷ ماهه سال ۱۴۰۲ در مجموع ۳۰۴ میلیارد تومان از محل اجاره ساختمان‌ها و اراضی و ۳۹۷ میلیارد نیز از محل عوارض شهرداری‌ها کسب درآمد داشته است. مراکز آموزشی، رفاهی، بهداشتی، درمانی و فرهنگی نیز مجموعاً ۱/۶۴ هزار میلیارد تومان درآمد داشته‌اند. هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای نیز ۹۹ میلیارد تومان کسب درآمد کرده‌اند. شواهد میدانی نشان می‌دهد سامان‌دهی این فعالیت‌ها می‌تواند موجب افزایش درآمدها نیز شود.

۱۱. اعتبارات سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور

مجموع اعتبارات هزینه‌ای سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ حدود ۱۸۸ میلیارد تومان و مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این سازمان ۷/۸ هزار میلیارد تومان بوده است. همچنین در حوزه مأموریت‌های این سازمان، اعتباراتی در ردیف‌های متفرقه و تبصره‌های بودجه‌ای نیز لحاظ شده بود. جزئیات این اعتبارات در جداول ذیل ارائه شده است.

جدول ۱۰. وضعیت اعتبارات هزینه‌ای سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور (میلیون ریال)

ردیف و شرح ردیف	مصوبه بودجه هزینه‌ای عمومی	ابلاغیه بودجه هزینه‌ای عمومی	تخصیص به مآخذ هشت‌دوازدهم	جمع تخصیص	درصد از ابلاغیه	کسری/افزایش از مآخذ هشت‌دوازدهم
۱۲۷۶۰۰ - سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور	۱,۸۸۲,۰۰۰	۱,۸۲۵,۵۴۰	۱,۲۱۷,۰۲۷	۴۰۳,۸۷۱	۲۲/۱	-۸۱۳,۱۵۶

براساس اطلاعات جدول ۱۰ تاکنون ۲۲/۱ درصد از کل اعتبارات هزینه‌ای ابلاغی به سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور تخصیص داده شده که این میزان ۸۱ میلیارد تومان کمتر از مآخذ هشت‌دوازدهم بوده است. از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز ۲۵ درصد یعنی معادل ۱/۹ همت تا پایان آبان ماه تخصیص پیدا کرده که بسیار کمتر از حد انتظار مآخذ هشت‌دوازدهم است و در برخی از ردیف‌ها همچون تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد تخصیص تنها حدود ۱۰ درصد است که در واقع به معنای توقف برنامه‌هاست!

جدول ۱۱. وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور از پیوست یک قانون بودجه کشور در سال ۱۴۰۲

ردیف و شرح ردیف	قانون بودجه	ابلاغیه بودجه	تخصیص تا پایان آبان	درصد تخصیص
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۱ - احداث، تکمیل و تعمیر سرویس‌های بهداشتی و آبخوری مدارس.	۳,۸۰۰,۰۰۰	۳,۶۶۷,۰۰۰	۱,۱۲۳,۰۰۰	۳۱
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۲ - تعمیرات ساختمان و تأمین ماشین‌آلات و تجهیزات - سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور.	۳۵,۰۰۰	۳۳,۷۷۰	۱۰,۰۰۰	۳۰
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۳ - تأمین و تجهیز مدارس خارج از کشور.	۲۷,۵۰۰	۲۶,۵۳۰	۲,۶۵۳	۱۰
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۴ - تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی ملی و استانی.	۱۱,۸۴۰,۰۰۰	۱۱,۴۲۵,۶۰۰	۲,۸۰۸,۵۱۲	۲۵
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۵ - ایجاد فضاهای آموزشی در استان سیستان و بلوچستان	۲,۹۶۰,۰۰۰	۳,۸۵۶,۴۰۰	۵۰۰,۰۰۰	۱۳
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۶ - تخریب و بازسازی مدارس غیراستاندارد و مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام.	۶,۹۰۰,۰۰۰	۶,۶۵۸,۵۰۰	۱,۶۴۱,۸۴۴	۱۱
۱۸۰۱۰۱۱۰۰۰۷ - تأمین و تعمیر سیستم‌های گرمایشی و سرمایشی و تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی مدارس و هنرستان‌ها.	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱,۶۴۰,۵۰۰	۹۹,۹۱۰	۲۸
۱۸۰۱۰۴۸۰۰۰۲ - کمک به تأمین تجهیزات کلاسی مدارس و آموزش مجازی مناطق محروم.	۳,۰۰۰,۰۰۰	۲,۸۹۵,۰۰۰	۳۵۰,۰۰۰	۱۲
۱۸۰۲۰۱۲۰۰۰۲ - احداث و تجهیز مراکز دانشگاه فرهنگیان.	۱,۶۷۰,۰۰۰	۱,۶۱۱,۵۵۰	۵۰۰,۰۰۰	۳۱
۱۷۰۳۰۶۵۰۰۰۱ - تکمیل فضاهای آموزشی نیمه‌تمام که پنجاه درصد آن توسط خیرین تأمین شده باشد.	۴۶,۱۰۰,۰۰۰	۴۴,۴۸۶,۵۰۰	۱۲,۰۶۰,۵۰۰	۲۷
جمع کل	۷۸,۰۳۲,۵۰۰	۷۶,۳۰۱,۳۵۰	۱۹,۰۹۶,۴۱۹	۲۵

اعتبارات ردیف‌های متفرقه نیز عملکرد مطلوبی نداشته و عملکرد عمده این ردیف‌ها صفر است. تنها اعتبارات موضوع بند «ب» ماده (۶۵) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) [۵] حدود ۲۹ درصد معادل ۹۵۱ میلیارد تومان و اعتبار موضوع ۲۷/۰ درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده به میزان ۱۷۰ میلیارد تومان تخصیص داده شده است.

جدول ۱۲. اعتبارات سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور از ردیف‌های متفرقه قانون بودجه کشور در سال ۱۴۰۲

ردیف و شرح ردیف	قانون بودجه	ابلاغیه بودجه	تخصیص تا پایان آبان	درصد تخصیص
اعتبارات موضوع بند «ب» ماده (۶۵) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲).	۱,۰۰۰	۳۳۲,۰۱۴,۸۱۷	۹,۵۱۶,۹۶۳	۲۹
وزارت آموزش و پرورش - بازسازی و نوسازی فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی از محل حساب ذخیره ارزی.	۴,۰۰۰,۰۰۰	۳,۸۰۰,۰۰۰	۰	۰
وزارت آموزش و پرورش - توسعه عدالت آموزشی، نوسازی و مقاوم‌سازی و خرید تجهیزات برای مدارس روستایی - موضوع وصول مالیات بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح و ستاد اجرایی فرمان امام (ره) - ماده (۷۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲).	۸,۲۰۰,۰۰۰	۷,۷۹۰,۰۰۰	۰	۰
بهبودی و نوسازی فضاهای آموزشی وزارت آموزش و پرورش.	۱۱,۴۰۰,۰۰۰	۱۰,۸۳۰,۰۰۰	۰	۰
اعتبار موضوع ۲۷/۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده (۴۰ درصد سهم وزارت آموزش و پرورش).	۱۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۲۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱۱

۱۲. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- بر اساس آنچه که از نظر گذشت می‌توان نتیجه گرفت که:
- بسیاری از اعتبارات وزارت آموزش و پرورش با وجود تصویب و ابلاغ اما تخصیص داده نشده و آنچه که تخصیص داده شده نیز ۹۰/۱۱ درصد صرف پرداخت حقوق و دستمزد شده است.
  - در اکثر ردیف‌ها مبالغ تخصیص داده شده به مراتب کمتر از انتظار تخصیص در هشت ماه (مأخذ هشت دوازدهم) است و عمده آنچه که بیش از انتظار تخصیص داده شده مربوط به ادارات کل آموزش و پرورش استان‌هاست که باز هم صرف حقوق و دستمزد خواهد شد.
  - ردیف‌های متفرقه مصوب شده فاقد عملکرد مشخصی هستند، مگر آنکه دارای پشتوانه‌ای قانونی یا حکمی در تبصره‌ها باشند.
  - وضعیت اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز کشور نیز نشان می‌دهد که عملاً با تخصیص اندک به این سازمان (حدود ۲۵ درصد از کل مبلغ تخصیص داده شده) پروژه‌های مهم مدرسه‌سازی یا بازسازی و مقاوم‌سازی مدارس در وضعیت بحرانی قرار دارند.
  - سهم آموزش و پرورش از ردیف‌های درآمدی در نظر گرفته شده در عمده موارد به شکل کامل پرداخت نمی‌شود.
  - سهمی که در بودجه دستگاه‌های دیگر برای آموزش و پرورش در نظر گرفته شده، به دلیل آنکه رأساً از طریق آن دستگاه‌ها عملیاتی و هزینه می‌شود، فاقد شفافیت در وزارت آموزش و پرورش است. بنابراین در صورت هزینه‌کرد امکان موزی کاری یا هزینه در مناطق فاقد اولویت وجود دارد و از این رو نیاز است که هر گونه هزینه‌کردی حتماً با هماهنگی وزارت آموزش و پرورش باشد.

۱ ماده (۶۵) - دولت مکلف است تا پایان تکالیف تعیین شده ذیل علاوه بر دریافت نرخ گاز، به‌ازای مصرف هر مترمکعب گاز طبیعی ده درصد (۱۰٪) بهای گاز مصرفی به استثنای خوراک پتروشیمی‌ها را به‌عنوان عوارض از مشترکان دریافت و به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز کند.
 ب - بیست درصد (۲۰٪) از منابع مذکور به تأمین و استانداردسازی سامانه گرمایشی و سرمایشی مدارس با اولویت مدارس روستاها، تجهیزات آموزشی و کمک آموزشی مدارس و هنرستان‌ها در قالب ردیف مشخص در قوانین بودجه سنواری و با مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور اختصاص می‌یابد.

- [۱] گزارش بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۰): تحلیلی بر اعتبارات وزارت آموزش و پرورش؛ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی؛ شماره مسلسل ۱۸۷۴۸.
- [۲] گزارش بررسی اعتبارات وزارت آموزش و پرورش در قانون بودجه ۱۴۰۲ کل کشور؛ مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی؛ شماره مسلسل ۱۹۱۹۹.
- [۳] قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور مصوب ۱۴۰۲/۱/۶ مجلس شورای اسلامی.
- [۴] گزارش «اظهار نظر کارشناسی درباره: طرح اصلاح بند «ک» قانون بودجه ۱۴۰۲ با موضوع اختصاص قیر رایگان به پروژه‌های عمرانی»؛ مرکز پژوهش‌های مجلس؛ شماره مسلسل ۱۹۰۳۲.
- [۵] قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی.

گزیده سیاستی

تا پایان آبان‌ماه ۱۴۰۲ از کل اعتبارات هزینه‌ای عمومی وزارت آموزش و پرورش که ۱۹۶ همت می‌باشد، ۵/۶۷ درصد یعنی معادل ۱۳۱ هزار میلیارد تومان تخصیص یافته که از این مبلغ ۹۰/۱۱ درصد صرف پرداخت حقوق و دستمزد شده است. از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان نوسازی (۸/۷ همت) نیز تنها ۲۵ درصد معادل ۹/۱ هزار میلیارد تومان تخصیص داده شده است. این وضعیت گویای آن می‌باشد که تقریباً عمده اعتبار آموزش و پرورش، صرف پرداخت حقوق شده و عملاً به پروژه‌های تحولی یا ساخت‌وساز مدارس بودجه‌ای که حلال مشکلات باشد، اختصاص نیافته است. یکی از دلایلی که موجب وضع فعلی می‌شود، عدم برآورد دقیق هزینه‌ها از سوی آموزش و پرورش و نبود آمارها و سنجش‌های شفاف است.

